

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Український гідрометеорологічний центр

Агromетеорологічний бюлетень по території України

**за першу декаду серпня 2021 р.
№ 22**

Видається з 1921 року

Київ 2021

Відповідальний за випуск
Відповідальний редактор

М.І. Кульбіда
Т.І. Адаменко

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

© Український гідрометеорологічний центр, 2021 р.

01030, Київ - 30, вул. Золотоворітська, 6-в
тел. 234-85-39

Метеорологічні умови першої декади серпня 2021 р.

Упродовж першої декади серпня на території країни відмічалися неоднорідні погодні умови, які були обумовлені чергуванням спекотних повітряних мас і атмосферних фронтів, внаслідок чого спостерігалися великі контрасти температури по території. У західних областях температурний режим виявився близьким до норми або нижчим від неї, у східній частині країни внаслідок впливу високого атмосферного тиску спостерігалися одні із найвищих температур за поточне літо, які у найтепліші дні перевищували норму на 6-8 °С.

Переміщення через територію України холодного атмосферного фронту на початку декади обумовило у багатьох областях сильні дощі, зливи, шквали, місцями град, які часом досягали критерію небезпечного метеорологічного явища.

Тривалість сонячного сяйва. Сонячного сяйва за декаду до поверхні землі надійшло від 62 до 114 годин, що близько або на 12-30 годин більше норми, в окремих районах Волинської, Херсонської та Запорізької областей – на 11-20 годин менше норми.

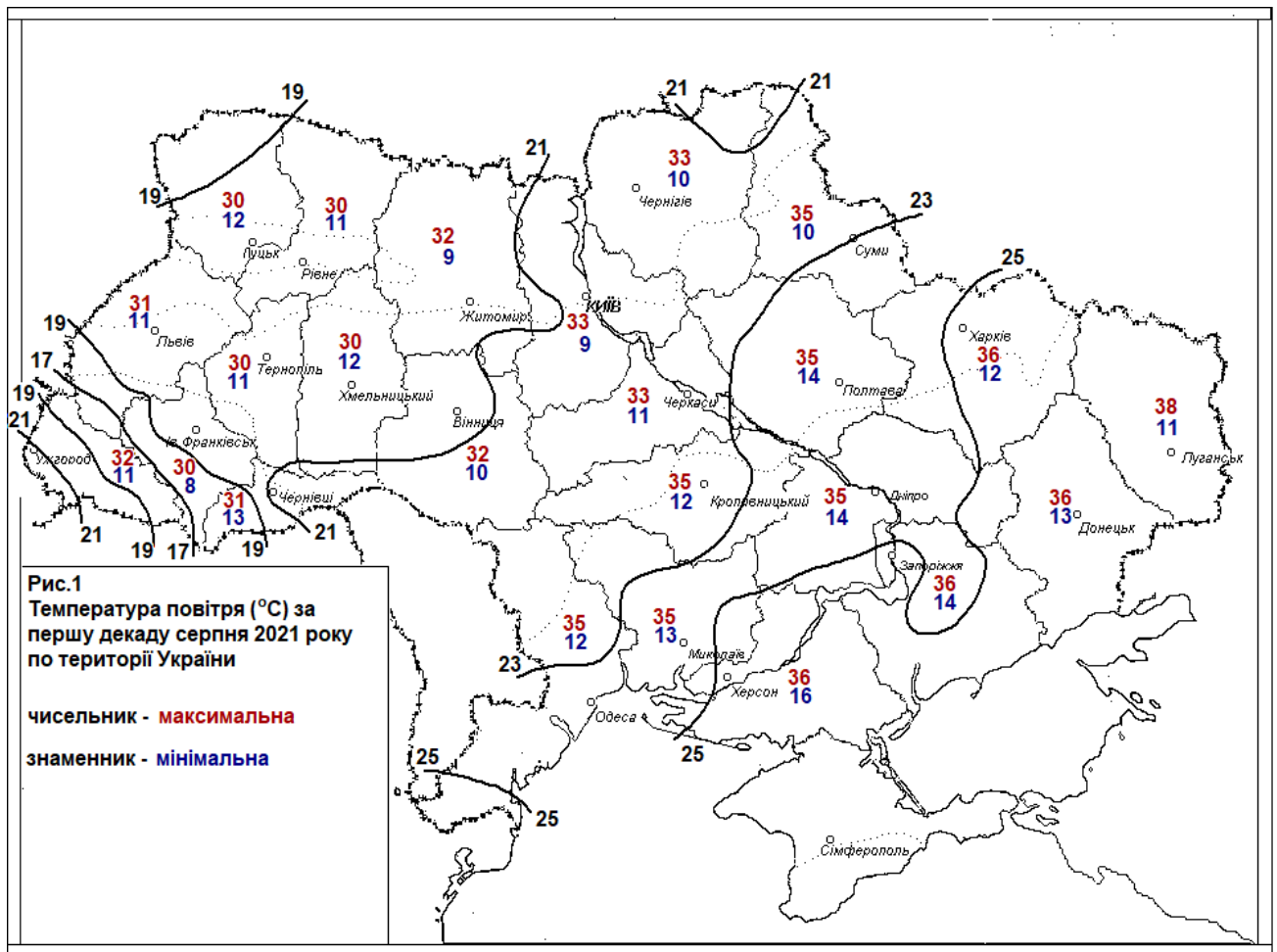
Температура. Середня обласна декадна температура повітря у більшості областей виявилася близькою до норми, у Волинській області – на 1,2 °С нижчою, у Запорізькій, Дніпропетровській, Полтавській, Сумській, Донецькій та Харківській областях – на 1,2-2,8 °С, у Луганській області – на 3,8 °С вищою за неї і становила від +19,1 °С на заході до +25,9 °С на сході країни.

Максимальна температура повітря у найтепліші дні підвищувалася у західних, північних, Вінницькій та Черкаській областях до +30-33 °С, на решті території – до +35-38 °С. Упродовж 1-2 днів у західних (за винятком Тернопільської) та Житомирській областях, 4-10 днів на решті території, вона перевищувала позначку +30 °С.

У Луганській, більшості районів Харківської, Запорізької, Херсонської, Полтавської, Дніпропетровської, місцями в Одеській, Миколаївській, Донецькій, Кіровоградській та Сумській областях упродовж 1-5 днів максимальна температура повітря досягала або перевищувала позначку + 35 °С.

У найпрохолодніші ночі мінімальна температура повітря знижувалася до +8-12 °С, у Миколаївській, Херсонській, Запорізькій,

Донецькій, Дніпропетровській, Полтавській та Чернівецькій областях - до +13-16 °С (рис.1).

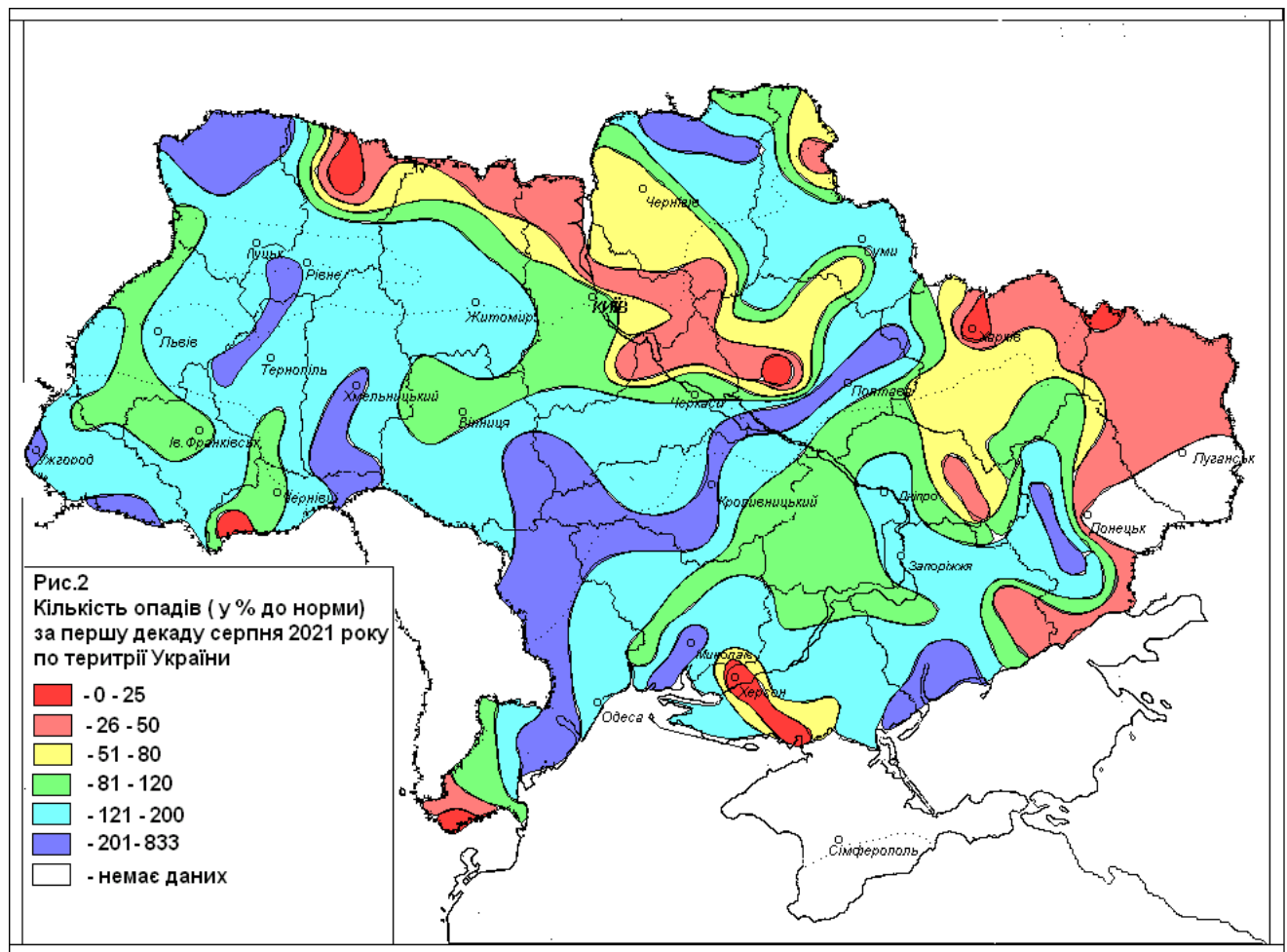
Поверхня ґрунту вночі охолоджувалася до +8-12 °С, у південних (за винятком Одеської), Дніпропетровській, Донецькій та Харківській областях – до + 13-15 °С. У найтепліші дні поверхня ґрунту нагрівалася до +49-68 °С.

Опади різної інтенсивності, подекуди у вигляді злив із грозами та шквалами відмічалися майже по всій території країни впродовж 1-6 днів.

Середня обласна їх кількість за декаду у Донецькій, Запорізькій, Черкаській, Вінницькій, Чернівецькій, Закарпатській, Львівській, Волинській та Рівненській областях становила від 125 до 200 % декадної норми (19-46 мм), у Херсонській, Миколаївській, Одеській, Кіровоградській, Хмельницькій та Тернопільській областях – 209-230 % норми (24-49 мм).

Кількість опадів в Івано-Франківській, Житомирській, Чернігівській, Сумській, Полтавській, Дніпропетровській та Харківській областях була близькою до норми – 12-30 мм.

Найменша кількість опадів за декаду відмічалася у Луганській та Київській областях – 23-60 % декадної норми або 3-12 мм відповідно. (рис.2).

На метеостанціях Затишшя (Одеська область), де випало 77 мм, та Кременець (Тернопільська область), де випало 75 мм, на 6-13 мм відповідно було перевищено найбільшу кількість опадів за першу декаду серпня за період спостережень 1961-2020 рр.

Добовий максимум опадів в окремих районах Запорізької, Херсонської, Донецької, Вінницької, Чернівецької, Хмельницької та Тернопільської областей досягав 35-45 мм (2-3 декадні норми), місцями в Одеській, Миколаївській, Кіровоградській та Черкаській областях – 56-65 мм (близько 1,5 місячної норми).

На метеостанції Чигирин Черкаської області, де за добу (03.08.2021) випало 65 мм, було на 13 мм перевищено добовий максимум опадів у серпні за весь період спостережень.

Середня декадна температура ґрунту на глибині 10 см становила від +20 °С до +31 °С. Упродовж 3-10 днів по всій території країни в один із строків спостережень вона перевищувала +25 °С.

Відносна вологість повітря в середньому за декаду становила від 48 % до 83 %. У Луганській, більшості районів Донецької, Харківської, в окремих районах Одеської, Херсонської, Запорізької, Кіровоградської, Полтавської, Сумської та Київської областей упродовж 1-8 днів у денні години відмічалось її зниження до 30 % і нижче.

Вітер. Упродовж 1-2 днів у більшості областей (за винятком Луганської та Волинської) спостерігалось посилення швидкості вітру до 15-26 м/с.

Вплив погодних умов на стан сільськогосподарських культур

Агрометеорологічні умови упродовж першої декади серпня для вегетації пізніх культур та збирання урожаю ранніх зернових по території були неоднорідними.

Вологозабезпечення під пізніми культурами, враховуючи їх фазовий розвиток, на більшості площ ще залишалось на достатньому та задовільному рівні. Проте у тих районах, де відмічався суттєвий дефіцит опадів, створювалися умови для виникнення та поширення ґрунтової засухи.

У багатьох районах східних та південних областей, де утримувалась дуже жарка погода із мінімальною кількістю опадів, агрометеорологічні умови для подальшої вегетації пізніх сільськогосподарських культур були малосприятливими, спостерігалось передчасне дозрівання зерна кукурудзи та досягнення технічної стиглості насіння соняшнику. Проте стійкого погіршення стану посівів цих культур не спостерігалось, адже в глибоких шарах ґрунту ще утримувалась певна кількість вологи. Найменш сприятливі умови склалися у Харківській та Луганській областях, де було майже сухо і переважали дуже високі температури повітря та ґрунту.

У західних областях, де у більшості днів відмічалась дощова погода, умови для завершення збору урожаю ранніх зернових були малосприятливими, висока вологість повітря та ґрунту сприяли поширенню грибкових захворювань, що могло вплинути на якість незібраного зерна.

У центральних областях, в районах, де пройшли дощі і дещо покращилося зволоження ґрунту, умови склалися цілком задовільно.

Теплозабезпечення

Станом на 10 серпня суми ефективних температур повітря були вищими за середні багаторічні показники: вище +10 °С - на 60-155 °С, вище +15 °С - на 100-185 °С і по агрокліматичних зонах становили (таб.1):

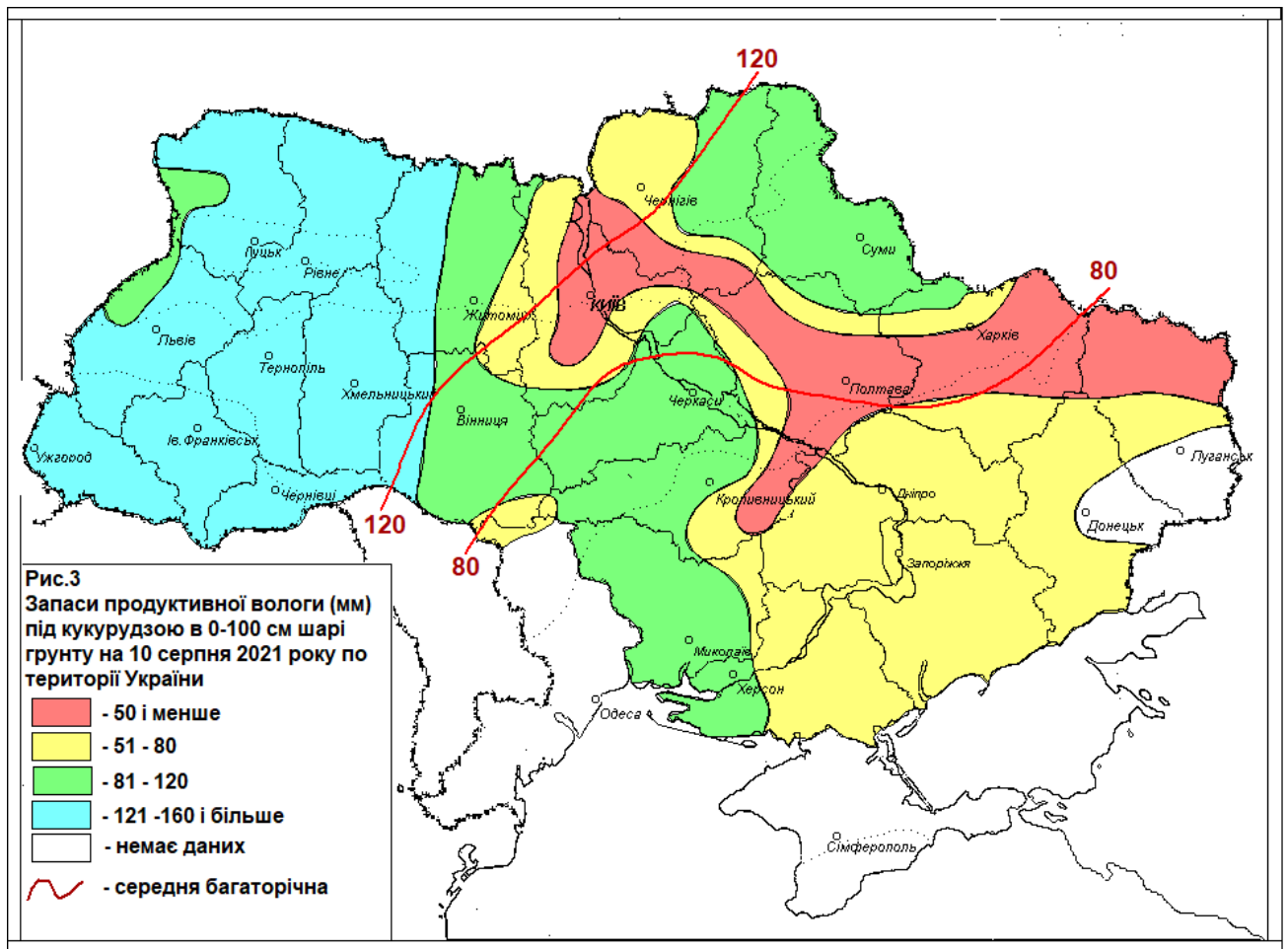
Таблиця 1

Агрокліматичні зони	Сума ефективних температур			
	вище +10 °С		вище +15 °С	
	Середня багаторічна за період 1986-2015 рр.	2021 р.	Середня багаторічна за період 1986-2015 рр.	2021 р.
Степ	955-1115	1015-1160	435-590	535-660
Лісостеп	740-955	850-1090	250-430	390-615
Полісся	705-820	790-975	230-320	350-500

Зволоження ґрунту

Станом на 10 серпня вологозабезпечення метрового шару ґрунту під **кукурудзою** на багатьох площах західних, в окремих районах Житомирської та Вінницької областей було достатнім та оптимальним (126-193 мм), у Черкаській, Сумській, на багатьох площах Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Житомирської та Чернігівської, в окремих районах Волинської, Львівської та Херсонської областей - задовільним (84-114 мм продуктивної вологи).

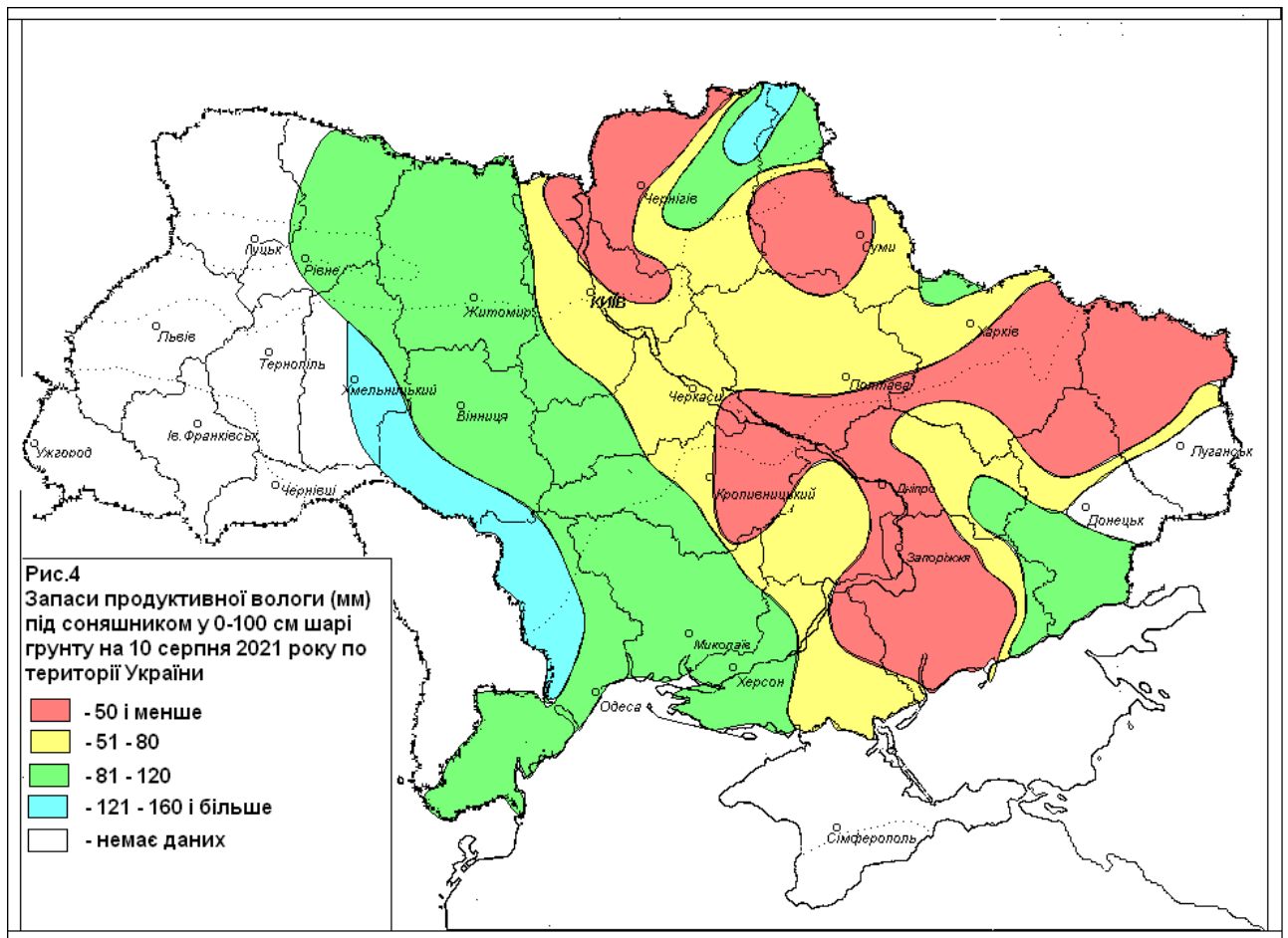
На решті площ, де зерно кукурудзи ще не досягло воскової стиглості, запаси продуктивної вологи метрового шару ґрунту були недостатніми (51-78 мм), на багатьох площах Полтавської, Харківської, Луганської, місцями у Кіровоградській, Чернігівській та Київській областях вони не перевищували 21-50 мм продуктивної вологи. В окремих районах Харківської та Луганської області метровий шар ґрунту був майже або зовсім сухий (рис.3).

Під цукровим буряком запаси продуктивної вологи метрового шару ґрунту на більшості площ були достатніми (108-117 мм продуктивної вологи), місцями у Полтавській області, де відмічався суттєвий дефіцит ефективних опадів, метровий шар ґрунту був сухий зовсім.

Соняшник. Запаси продуктивної вологи метрового шару ґрунту на багатьох площах Полтавської, Черкаської, Дніпропетровської, Київської, на окремих площах Чернігівської, Харківської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей були задовільними (52-80 мм). У Луганській, на більшості площ Запорізької, Харківської, Чернігівської, Сумської, в окремих районах центральних (за винятком Вінницької), Херсонської, Донецької та Київської областей вони були недостатніми і становили 14-49 мм продуктивної вологи, на окремих площах Харківської та Запорізької областей 0-100 см шар ґрунту був зовсім сухий.

На решті площ відмічалось достатнє (81-120 мм) та оптимальне (121-160 мм продуктивної вологи) для середини серпня зволоження ґрунту (рис.4).

Соя. Вологозабезпечення метрового шару ґрунту на окремих площах Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Херсонської та Київської областей було недостатнім (59-79 мм), місцями - незадовільним (менше 40 мм продуктивної вологи). У західних, на окремих площах Вінницької, Кіровоградської та Харківської областей вологозабезпечення було на достатньому (89-120 мм) та оптимальному (128-181 мм) рівнях.

Ріст і розвиток сільськогосподарських культур

Агрометеорологічні умови формування та прогноз урожайних властивостей насіння озимої пшениці в Україні у 2021 році.

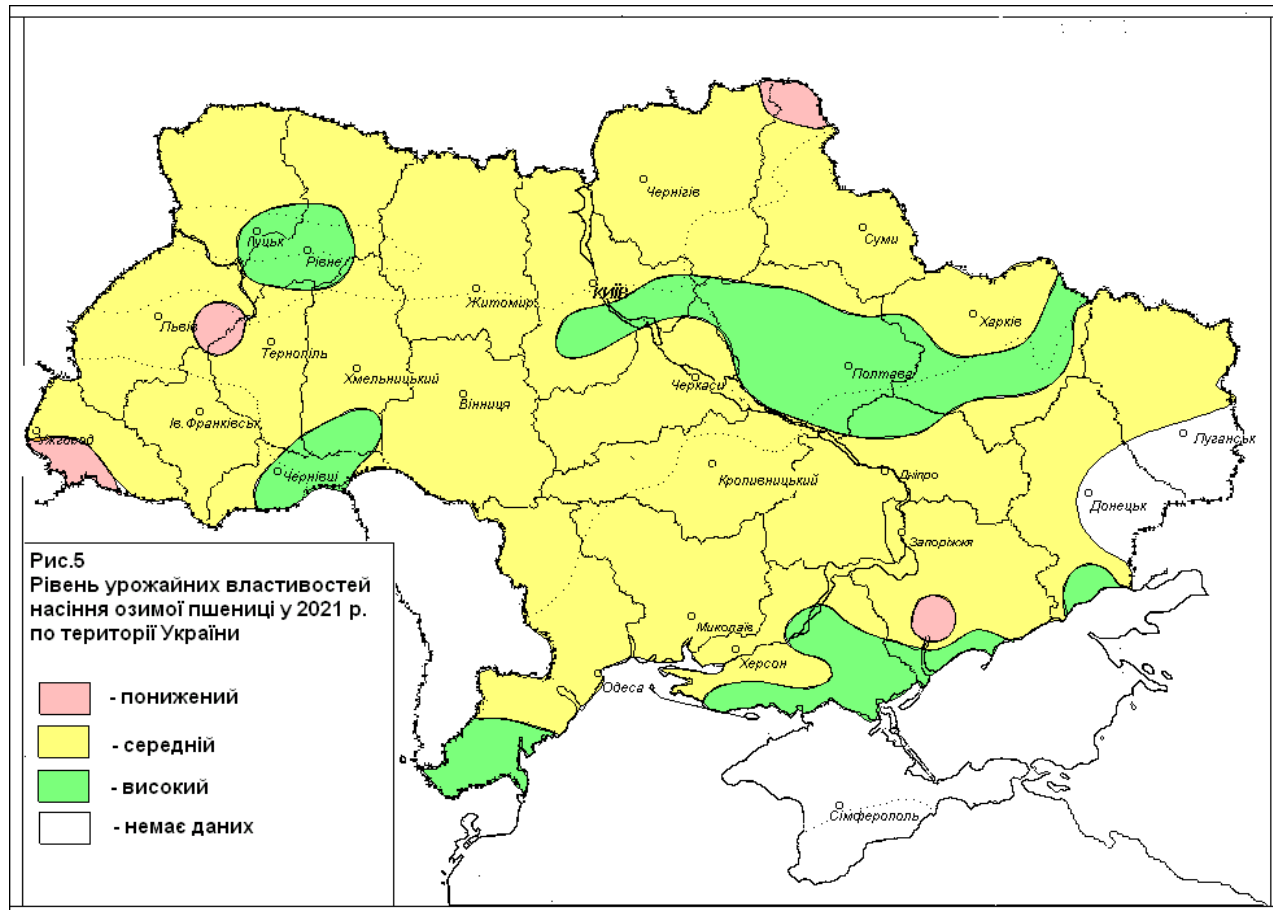
Урожайні властивості зерна озимої пшениці (здатність різних партій насіння одного і того ж сорту давати при однаковій агротехніці різний врожай) формуються під впливом погодних умов і залежить від температурних показників, кількості опадів, відносної вологості повітря, вологозабезпеченості посівів упродовж вегетації. За всіх інших однакових умов різниця в урожайності за рахунок впливу агрометеорологічних факторів на якість посівного зерна може досягати 4-7 ц/га.

У відповідності із розрахунками, виконаними в Українському Гідрометцентрі на основі екологічної моделі селекційно-генетичного інституту (м. Одеса), у 2021 році на переважній частині площ (близько 75 %) зерно озимої пшениці сформувалося із **середнім рівнем** урожайних властивостей. Для порівняння у 2020 році така площа складала 67 %.

На більшості площ Полтавської, Херсонської, в окремих районах Одеської, Запорізької, Донецької, Харківської, Дніпропетровської, Київської, Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей (близько 21 % площ) зерно озимої пшениці за розрахунками має **високі** показники урожайної властивості. Найвищі з них мало насіння на спостережних ділянках Донецького РЦГМ (Маріуполь), Рівненського ЦГМ та на метеостанції Дубно Рівненської області.

Лише на окремих площах Закарпатської, Львівської, Сумської та Запорізької областей (близько 4 %), внаслідок несприятливих агрометеорологічних умов в період формування, наливу та дозрівання зерна (від колосіння до повної стиглості), зерно сформувалося із **пониженим** рівнем урожайних властивостей.

Розрахунок проведено за метеорологічними даними на десятий день після настання воскової стиглості зерна (рис.5).

Кукурудза. Зерно кукурудзи на більшості площ досягло молочної, місцями - воскової стиглості. На окремих площах західних, північних, Вінницької та Харківської областей ще тривало цвітіння качанів. Подекуди у східних, Сумській, Черкаській, Рівненській та Чернівецькій областях відбувалося збирання рослини на зелений корм.

Стан посівів переважав добрий.

На багатьох площах центральних, окремих площах південних та східних областей відмічалось пожовтіння рослин через дефіцит вологи, полягання рослин від злив та пошкодження шкідниками.

Гречка та просо. У гречки на всіх площах тривало формування та досягання зернівок, на окремих площах східних областей розпочалося його збирання. У проса тривало формування зерна.

У сої тривало масове формування бобів, на окремих площах південних областей спостерігався перший етап досягання.

Цукрові буряки.

Агрометеорологічні умови вегетації, прогноз урожайності та валового збору у 2021 році.

Упродовж вегетаційного періоду склалися неоднорідні умови для формування урожаю цукрових буряків. Через прохолодну погоду сівба відбулася на тиждень-два пізніше оптимальних строків сівби (наприкінці квітня-початку травня). Внаслідок чого розвиток рослин у період листоутворення (друга половина травня - перша декада червня) відбувався в основному дещо пізніше середніх багаторічних строків. Вологозабезпечення орного шару ґрунту в період листоутворення було оптимальним.

Через прохолодну погоду та повільне накопичення ефективного тепла у більшості днів травня-першої половини червня відмічалися малосприятливі умови для початкового росту коренеплоду, на багатьох площах він розпочався на два тижні пізніше, лише на ранніх посівах у межах, середніх багаторічних дат. Розвиток цукрового буряку – упродовж першої-другої декади травня відбувався за умов оптимальних (26-56 мм) вологозапасів у 0-20 см шарі ґрунту. У метровому шарі ґрунту містилося від 135 до 270 мм продуктивної вологи, що відповідало оптимальному, місцями надлишковому, рівню вологозабезпечення для початку росту кореня.

У другій половині червня агрометеорологічні умови для росту і розвитку кореню цукрових буряків покращилися через підвищення температурного режиму. Максимальна температура повітря у найжаркіші

дні підвищувалася до +33-38 °С – відмічалось інтенсивне наростання ефективного тепла. Одночасно підвищення температури ґрунту на глибині 10 см до +25-28 °С було несприятливим фактором для росту кореню цукрових буряків. Вологозабезпечення метрового шару ґрунту у кінці червня ще залишалось оптимальним (143-150 мм продуктивної вологи і більше).

У липні, через жарку у більшості днів із дефіцитом ефективних опадів погоду, умови для вегетації цукрових буряків були малосприятливими. У кінці другої декади липня внаслідок нерівномірного розподілу опадів та недостатньої їх кількості на більшості площ під цукровим буряком запаси продуктивної вологи в усіх шарах ґрунту були недостатніми для періоду активного росту кореня (52-74 мм продуктивної вологи). Підвищений загальний температурний режим та високі денні температури повітря та ґрунту обумовлювали денне в'янення рослин.

У кінці липня внаслідок нерівномірного випадіння дощів зволоження ґрунту було надзвичайно строкатим - від оптимального для даного періоду вегетації до майже повного висихання метрового шару ґрунту на площах, де тривалий час ефективних дощів не було.

Станом на 10 серпня, за розрахунками по моделях продуктивності, вологозабезпечення посівів цукрового буряку становило 65-71 % від оптимального, теплозабезпечення було надмірним. За даними спостережень метеорологічних станцій України середня вага одного кореня складала 655-700 г, місцями - до 150 г, що вище минулорічних показників. Стан посівів переважав добрий, місцями у Полтавській області - незадовільний.

За аналізом погодних умов періоду вегетації, що вже минув, та за агрометеорологічними розрахунками **урожайність цукрових буряків у 2021 р. в Україні може скласти близько 470 ц/га, валовий збір (з урахуванням площ за даними Мінагрополітики на початок червня 2021 р.) - близько 11 млн. тон, що на 1-1,5 млн. тон більше минулого рік (таб.2).**

Прогноз урожайності цукрових буряків у 2021 році в Україні

Агрокліматичні зони та області	Урожайність, ц/га		
	Середня за останні 5 років	2020 р.	Прогноз на 2021 р.
СТЕП			
Кіровоградська	379	275	380
ЛІСОСТЕП			
Вінницька	478	413	490
Київська	502	406	490
Полтавська	445	406	400
Сумська	425	425	400
Тернопільська	498	479	470
Харківська	411	383	410
Хмельницька	484	404	480
Черкаська	425	349	450
ПОЛІССЯ			
Волинська	435	425	490
Житомирська	499	383	420
Івано-Франківська	604	525	525
Львівська	550	576	590
Рівненська	478	467	455
Чернігівська	414	358	440
ПО УКРАЇНІ	468	416	470

У **соняшнику** впродовж декади тривало формування кошиків та досягання насіння. На окремих площах Одеської області насіння соняшнику набуло збиральної стиглості. Діаметр кошика становив від 12 до 25 см.

На окремих площах південних та східних областей відмічалось денне в'янення, пожовтіння рослин соняшнику від посушливих умов, місцями - ураження рослин шкідниками.

Картопля. На більшості площ у картоплі тривало в'янення бадилля, на окремих площах західних, центральних та північних областей ще закінчувалося цвітіння. Тривав збір урожаю ранньостиглих сортів картоплі.

На окремих площах західних областей рослини були уражені хворобами.

Багаторічні трави (конюшина, люцерна). У трав відмічався другий укіс, відростання після нього, досягання насіння та його збір.

Стан багаторічних трав був переважно добрий.

Городні культури. У томатів відмічалися бланжева та повна стиглість плодів, тривав збір урожаю. У середньостиглих та пізньостиглих сортів капусти тривало формування головки.

Стан городніх культур був переважно добрий.

Сади. У середньостиглих сортів яблунь, груш та слив тривало досягання плодів та збирання урожаю, у пізніх сортів - наливання плодів та накопичення цукрів.

Агromетeорoлoгiчний бюлeтeнь
пo тeритopії Укрaїни

№ 22
2021 рік

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Український гідрометeорoлoгiчний центр, 2021 р.

Копіювання матеріалів цього видання без авторського дозволу заборонено, при використанні необхідно робити відповідні посилання.

Підписано до друку 12.08.2021 р. Формат 60x84/16. Папір ОФС
Ум.друк.арк.0,50 Обл.вид.арк.0,51. Тираж 3 Зам. 166

Відділ оперативної поліграфії
01030, Київ -30, вул. Золотоворітська, 6-в